

Media vita

J.C. Bloem

bron

J.C. Bloem, *Media vita*. Joh. Enschedé en zonen, Haarlem 1931

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/blee001medi01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven J.C. Bloem

Vermaning

Wat klaagt ge, o zwakke ziel, nu dat de zon gaat dalen?
De dag was lang en heet, en zijn geluk niet veel -
Maar laat den ijdel en hun veege zegepralen:
Beetren zijn heengegaan, en met een minder deel.

Eerste lentedag

Weer de lente. De verbijsterde oogen,
Falende in het winters bleek gezicht,
Zien de huizen en de bruggebogen
Op en neer gaan in het wankel licht.

Zien en zien niet door de duizelingen
Van de weer oneindige rivier;
Zon en water kruisen daar hun klingen
En het hart is bonzend en niet hier.

Weer een lente en de haar bitter-eigen
Zilte geur, die langs de kaden glijdt.
Is 't het tij, dat stroomopwaarts komt stijgen -
Of de zeelucht van de eeuwigheid?

Herfstdag

De tuinders werkten in de bruine hoven,
De wereld was verlaten van gerucht,
En het oneindig najaar spande erboven
De paarden sfeer van een gelaten lucht.

Zoo was het hier, zoo moest het elders wezen:
Herfstland en mensen in een stil verband,
Waarboven, in berusting uitgerezen,
Een overal gelijke hemel spant.

Wat dan te doen, grijs landschap, grijze luchten,
Uit de oudste droomen van de ziel gemaakt,
Wat met dit hart te doen, welks diepste zuchten
Al haast niet meer naar deze dingen haakt?

Levensloop

Zoo worden zij gejaagd tusschen de polen
En de'evenaar, op een vervoerend lied.
Zoolang het leven nog klinkt als violen
Zijn zij rampzalig en achten het niet.

De dwazen: om een vloeibren droom gekrampte
Handen, oogen in oogen groot en schouw.
De wijzen: als de wolk der jeugd verdampste,
Een klein geluk, een onverschill'ge vrouw.

En beiden: 't lichaam, tot den dood verzworven,
Waarin het leven niet meer kolkt en schuimt,
Het wordt, in een toevallig bed gestorven,
Op een vuig kerkhof haastig weggeruimd.

Herinnering

Al de vergetenen, de niet-beminden,
Als regendroppels langs ons heengegaan,
Uiteengedrevenen naar alle winden -
Zij waren bijna niets in ons bestaan.

Maar soms stijgt uit den ondergrond der baren
De schelp van een gelaat en 't vale wier
Van onvergankelijke, doode haren
Voor één weerlichtend oogenblik naar hier.

Waarom is het, dat uit het graf der jaren
Deze ééne als Lazarus zijn wade rijt,
Terwijl in ons zoo ongetelde scharen
Te ruste zijn in aller eeuwigheid?

Het oude kerkje

De vroege voorjaarsdag was stil en koud,
De egale hemel nog te bleek voor regen,
En langs de vale, mensenlooze wegen
Werd het hart zonder pijn en tijdloos oud.

Een glanzend water aan de kim, daarvoor
Een boomenrij en een versomberd weiland,
En op een lagen heuvel als een eiland
't Verlaten kerkje, in de eenzaamheid te loor.

- Hiertoe had dan het leven mij gevoerd:
Na veler zware dagen ommekomen,
Verteerd van daden, ondermijnd van dromen,
Dit land te aanschouwen, nauwelijks meer ontroerd.

Spiegeling

Een duivenveeren hemel weerspiegelt in de zee.
Blauw licht dampet tusschen hemel en stiller hemelbeeld.

Ter eene en andre zijde rondt zich de kling der kust
Naar een vervloeden einder van zee, lucht, land en mist.

De erinnering wordt wakker aan een verloren schoon;
Een oud gevoel keert weder van uit een langen droom:

Een droom van stemmen en van gelaten en gerucht
En steeds vermoeider worden, en dien men leven zegt.

't Was eerst een eindloos hunkren, een dwalen her en der,
Werd toen een daaglijksch derven, en toen ook dat niet meer.

- Het uur wordt later, 't duister groeit door het grijze heen.
Een parelzwarte hemel schaduwet de schemerzee.

Bezinning

De bekende huizen, de bekende
Menschen, en dit leven, dat vergaat
In de spinsels van het zóó gewende,
Dat ik 't niet meer haat.

Tot die altijd mindere oogenblikken,
Dat de slaap dunt en mijn oogen schier
Opendaan in een verbijsterd schrikken:
Waarom ben ik hier?

Hier of elders, 't is hetzelfde leven,
Want hetzelfde hart dat, ondermijnd
Door een onverzoenlijk tegenstreven,
Aan zichzelf verkwijnt.

Hemelen

O hart eens als de korte zomernachten,
Waarin de dag, die naar de dooden gaat,
Verlangende op den komenden blijft wachten,
En 't licht den hemel nooit geheel verlaat.

Maar dat een late najaarslucht nu slacht,
Met sterrenschijn door mist'ge wolkenlagen,
Om het gedoofde en het gedempte en 't zacht
Befloerste stralen tusschen korte dagen.

Uitzicht

Gij waart een kind, dat nachten wakker lag,
Een knaap, die ziek ging aan zijn eerste droomen,
Een jongeling, wiens drang was: elken dag
Gloeien als vuur en als wild water stroomen.

En nu? Een man staart zonder woord en zucht
Naar 't hooploos uitzicht van zijn laatre dagen:
Een kersen zon, die smelt - een najaarslucht -
Een middagzee, die in den mist vervagen.

Ademen

Eenzaam bevonden onder 't flonkerstralen
Der najaarssterren boven de gerust
Geworden wereld, wordt zich 't hart bewust:
Leven is niet veel meer dan ademhalen.

Maar dat is: in de diepten van dit dal
De oneind'ge ruimte tot zich in te leiden
En, na één wankel oogenblik van beiden,
Die te hergeven aan 't beroofd heelal.

Najaarsmist

Het landschap dat, nu stilte en avond dalen,
In lage, lichte nevelen verdwijnt,
Is als de hemel, waar de herfstmaan schijnt
Door wolken heen, waarachter sterren stralen.

De duistere hoeven, door het land verspreid,
En langs den kouden weg de leege boomen
Gaan in den mist te loor. De harten stroomen
Vol van het najaar en zijn eenzaamheid.

November

Het regent en het is November:
Weer keert het najaar en belaagt
Het hart, dat droef, maar steeds gewender,
Zijn heimelijke pijnen draagt.

En in de kamer, waar gelaten
Het daaglijksch leven wordt verricht,
Schijnt uit de troosteloze straten
Een ongekleurd namiddaglicht.

De jaren gaan zooals zij gingen,
Er is allengs geen onderscheid
Meer tusschen doove herinneringen
En wat geleefd wordt en verbeid.

Verloren zijn de prille wegen
Om te öntkomen aan den tijd;
Altijd November, altijd regen,
Altijd dit leege hart, altijd.

Bevrijding

De schrille voorjaarsavondstad onttreden
Volg ik de donkere, verlaten straat,
- Door de' armen drom van 't klaterfeest gemeden -
Die naar de nachtelijke kaden gaat.

De dag is henen en zijn zwaarte is henen.
- Het luide en snelle leven, was dat hier?
Nu is er slechts een door de maan beschenen,
Verheerlijkt zeewaarts-stroomende rivier.

En een gedachte is als diep ademen
In de benauwenis des daags gedaald:
Hoe dat ik lang verworpen moest verdwalen
In leven, dat naar geen verlossing taalt,

Om ouder nu, maar de eendere, te komen
Tot dit zwart water, dezen reinen schijn,
En te beseffen, dat de vroege droomen
Achter de jaren niet gestorven zijn.

Hart en wereld

De nieuwe huizen aan de nieuwe straten,
Beprezen door de dwaze of veile schaar -
De drom der immer naamlooser gelaten,
Wars evenzeer van vreugde als van gevaar -

Vanzelve wendt het hart, vol troostloos weten,
Zich van een leven af, dat bidt noch vloekt,
Als 't met de onfeilbare aandrift der magneten
De streek van zijn verteederings zoekt.

Het werd niet ouder, het is trouw gebleven
Aan alles waar zijn jeugd zich in verzwegen:
Een stadsplantsoen, waar hart en schaduw beven,
Het nauwe duister van een lauwe steeg.

Nochtans weet het: ook dit is ouder worden:
't Leven te schouwen met ontgoocheld oog,
Vermoeid, omdat veel herfsten al verdorden,
Maar dat geen dood in schijn van bloei bedroog.

Grafschrift

Een naamlooze in den drom der nameloozen,
Aan de gelijken schijnbaar zeer gelijk,
Door geen vervoering stralend uitverkozen
Tot heerschen in een onaantastbaar rijk -

Wie van die hem vergaten of verdroegen
Ontwaarden uit hun veilige bestek
De schaduw van twee vleugels, die hem joegen,
Den fellen klauw in zijn gebogen nek?

En nu, na het begeerde, het ontbeerde,
Na de onrust en het levenslang geduld:
Een steen, door 't groen gebarsten, en verweerde
Letters en cijfers, die de regen vult.

De sluis

De stilte en koelte waren weergekeerd,
Het nachtljik feest lag als een glas versmeten.
- Ik heb dit late donker nooit vergeten,
Want deze dingen blijven ongedeerd.

Een ongeweten, innerlijk geweld
Had naar een zwart kanaal mij heengedreven.
- Het was het uur, dat de wiekslag van 't leven
Weer trilt in die de slaap heeft neergeveld.

Daar hoorde ik het vervoerende geruisch:
- Wateren, die van vóór de tijden bronden,
Bezwingen van lang-gestorven monden -
Het zachte stroomen door de nauwe sluis.

Ik stond, alleen gebleven, ongekend,
In doodlijke verrukking opgetogen,
Naar onweerstaanbre diepten neergezogen,
Gebannen in het ademloos moment.

- Toen werden 't water grijzer en de straat,
En ging hun nachtelijk geheim verloren,
En boven donkre huizen werd geboren
Een kille en groezelige dageraad.

Het kleine kerkhof

Zij leefden in de stilte dezer weiden,
Waarboven zich een leege hemel breidt,
Het leven, dat de voorgeslachten leidden,
In een oorspronkelijke eentonigheid.

En nu zijn zij door de eendere aarde omgeven
Als de in de steden stervenden belaagt,
Ontluisterd door een steenen praal, waarneven
De roes der levenden ten grave jaagt.

Nachthemel

Onder de eenvormigheid der laatre jaren
Gebogen tot een warse en schriële deugd -
Hoe zou 't ontluisterende hart bewaren
De jeugd, en de vervoering van de jeugd?

Totdat we een avond, onverwachts getogen
Door onvrede, of door 't sterrenlicht misschien,
Heengaan en als een knaap met heldere oogen
Den onuitsprekelijken hemel zien.

Zondag

De stilte, nu de klokken dooven,
Wordt hoorbaar over Zondagsch land
En dorpsche woningen, waarboven
Een schelpenkleur'ge hemel spant.

De jeugd keert weer voor de' in gedachten
Verzonkene, die zich hervindt
Een warm van onbestemd verwachten
In Zondagstilte eenzelvig kind.

En tusschen toen en nu: 't verwarde
Bestaan, dat steeds zijn heil verdreef;
De scherpe dagen, waar de flarde
Van 't wonde hart aan hangen bleef.

Niet te verzoenen is het leven.
Ten einde is dit wellicht nog 't meest:
Te kunnen zeggen: het is even
Tusschen twee stilten luid geweest.

Herinnering

De gloeiende avond in de kleine stad:
Verlichte ramen stonden ruischend open
Naar zomertuinen en het langzaam lopen
Van de geliefden langs het grijze pad.

Als dit geheime ooit wéér te leven was:
Hoe dat het zachte licht van een lantaren
Scheen op de donkere, gedempte blaren,
Wist het hart, dat het van den dood genas.

Maar het vergankelijke kent geen keer
Dan in de opstanding der herinneringen;
Gistren is even ver als deze dingen:
In het verleden is de tijd niet meer.

Toch zullen bij het sluiten van den kring,
Waarin ons dreef des levens streng beschikken,
Die als de lucht onhoudbare oogenblikken
Onze eenige eer zijn en rechtvaardiging.

En zullen we, in de wervling van den tijd
En de vervoeringen, die niet beklijven,
Indachtig aan onze oude dagen blijven
Met onvergankelijke aanhankelijkheid.

Tot aan het zwichten en het laatst getij,
Wanneer de wereld één wordt met het duistren,
En wij de niet te hooren woorden fluistren:
Voorbij, voorbij, o en voorgoed voorbij.

Het kerkhof aan het meer

Een klein, rond perk, met wein'ge witte steenen;
Hier zijgt de tijd, een veege zwaan, terneer.
Erachter dampt, door grijze zon beschenen,
Een gelukzalig lentemeer.

Daar rusten, na het enkelvuldig leven
Van eeuwoud werk in weide en stal en schuit,
De eertijds ontslapenen in deze dreven
Van hun gelijke daden uit.

En als de voorjaarswind de leege kruinen
Doet beven van de' onheuchelijken nood
Tot bloeien boven woekerende puinen,
Suizelt de onsterfelijke dood.

Leven en dood

Leven: een duizeling bevangt de lijven,
Het lentefeest rumoert met dans en schal.
Dood: op de heuvelen alleen te blijven,
Terwijl de herders keerden naar het dal.

Eindnoten:

- * Om technische redenen moesten deze twee gedichten, in strijd met de volgorde van hun ontstaan, die bij de plaatsing der gedichten in dezen bundel is gevolgd, worden omgezet.
- * Om technische redenen moesten deze twee gedichten, in strijd met de volgorde van hun ontstaan, die bij de plaatsing der gedichten in dezen bundel is gevolgd, worden omgezet.